

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ім. Б.Д. ГАВРИЛИШИНА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІМВ
ім. Б.Д. Гаврилишина

Ірина ІВАЩУК
« 31.08.2023 » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 31.08.2023 » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ»

ступінь вищої освіти – бакалавр

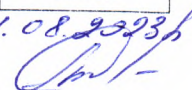
галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність – 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітньо-професійна програма – «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Кафедра міжнародних відносин та дипломатії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	ІРС	Тренінг, КПЗ	СРС	Разом	Форма контролю
Денна	II	III	28	14	3	6	99	150	залік

31.08.2023р

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робочу програму склала доктор економічних наук, професор кафедри міжнародних відносин та дипломатії Наталія КРАВЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин та дипломатії (Протокол № 1 від 29.08.2023 р.).

Завідувач кафедри
д-р. екон. наук, професор

Оксана ТУЛАЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (Протокол № 1 від 29.08.2023 р.).

Голова групи
забезпечення спеціальності
д-р. істор. наук, професор

Ігор ДАЦКІВ

Гарант ОПІ
д-р. істор. наук, професор

Ігор ДАЦКІВ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Демократія: від теорії до практики»

1. Опис дисципліни «Демократія: від теорії до практики»

Дисципліна – Демократія: від теорії до практики	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»	Дисципліна блоку вибіркових дисциплін. Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	Рік підготовки: 3 Семестр: III
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: 28 год. Практичні заняття: 14 год.
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: 99 год. Індивідуальна робота: 3 год. Тренінг, КПЗ: 6 год.
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Демократія: від теорії до практики»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Сформувати у студентів необхідні знання, навички та ставлення, пов'язані з ефективною (поінформованою, компетентною) демократичною взаємодією громадян у суспільстві.

2.2. Завдання вивчення дисципліни (навчальні цілі)

Надати студентам цілісну систему знань про філософію, історію та концептуальні засади демократичного урядування, права людини, громадську участь; сформувати вміння знаходити та критично аналізувати інформацію, ефективно взаємодіяти з людьми різних поглядів та переконань; сформувати розуміння важливості громадянської участі у демократичній державі; сформувати у студентів готовність долучатися до вирішення суспільних проблем та навчити використовувати для цього інструменти громадянської участі, доступні в Україні.

3. Програма навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики»

Змістовний модуль 1

Теоретичні засади демократії. Права людини та механізми їхнього захисту. Конституціоналізм, ліберальна демократія та розвиток демократії в Україні

Тема 1. Теоретичні засади демократичного врядування.

Природний стан та суспільний договір. Концепція та походження влади. Філософські засади демократичного урядування (Дж.Локк, Т.Гоббс, Ж.-Ж.Руссо). Концепція розумного егоїзму. Створення та еволюція демократії. Роль довіри між владою та громадянами у демократичному суспільстві. Поняття «суспільство». Формування суспільства та держави-нації. Характер відносин особистості та держави. Конкуруючі інтереси особистості та держави, які можуть призвести до конфлікту; як їх вирішити та чи варто віддавати перевагу інтересам держави чи особи. Якими є переваги та проблеми, пов'язані з природним станом, для людини та суспільства. Роль державної влади в умовах демократії: забезпечення безпеки та порядку, захист приватної власності та прав

людини, захист вразливих верств населення, забезпечення економічного добробуту. Підходи до визначення зобов'язань держави перед громадянами.

Тема 2. Принципи демократії.

Принципи демократії (громадська участь, рівність, політична толерантність, підзвітність, прозорість, регулярні чесні та вільні вибори, економічна свобода, протидія зловживанню службовими повноваженнями, визнання результатів виборів, права людини, багатопартійні системи, верховенство права, правове закріплення прав людини). Сучасна демократія.

Тема 3. Права людини.

Сутність та природа прав людини. Еволюція прав людини. Покоління прав людини. Індивідуальні та колективні права. Сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини. Зобов'язання держави щодо прав людини: поважати, захищати, втілювати. Негативні та позитивні права. Дискусія щодо того, чи може обмеження прав людини бути виправданим. Гідність, свобода, рівність, толерантність, демократія та справедливість як основа розуміння прав людини. Еволюція прав людини на українських землях.

Тема 4. Механізми захисту прав людини.

Формування Організації Об'єднаних Націй. Основні документи в галузі захисту прав людини: Загальна декларація прав людини, Європейська Конвенція з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні. Європейський суд з прав людини. Національні механізми захисту прав людини: дієве законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, громадські організації. Особливості захисту прав вразливих верств населення. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Конвенція про права дитини, Рамкова конвенція про захист національних меншин, Конвенція про права осіб з інвалідністю. Захист прав людини під час воєнних дій.

Тема 5. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні.

Теорія конституціоналізму (Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є), конституція та її роль у державі. Поділ влади та політичні режими. Форми правління: президентська, парламентська, змішана. Загрози демократії (популізм, авторитаризм та тоталітаризм, низький рівень залученості громадян, тощо) та підтримка її сталого розвитку. Україна та конституціоналізм. Розвиток конституціоналізму на українських землях (Руська правда, Литовські Статути, Конституція Пилипа Орлика, Універсали Української Народної Республіки, Конституції СРСР, Конституція України та етапи її трансформації). Поділ влади в Україні. Суверенітет народу як засадничий принцип української Конституції.

Тема 6. Система демократії в Україні та механізм її реалізації.

Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, Президент України. Державна влада та місцеве самоврядування. Система стримувань і противаг. Адміністративно-територіальний поділ держави. Адміністративно-територіальний поділ України. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції. Роль виборів у демократії. Політичні партії та формування партійної системи в Україні. Прозорість влади. Риси демократичного і недемократичного режимів. Підзвітність влади. Демократичне врядування. Роль влади у вирішенні проблем суспільства. Сучасний стан соціально-економічного розвитку України. Розвиток навичок з ідентифікації та аналізу суспільно важливих проблем, співвідповідальності уряду та громадян за їх вирішення. Оцінка ефективності виконання державою своїх функцій.

Змістовний модуль 2

Роль громадянського суспільства та громадянина в умовах демократії

Тема 7. Характеристики громадянського суспільства.

Підходи до визначення та характеристики громадянського суспільства (Аристотель, Дж. Локк, Т. Гобс, Ж.-Ж. Руссо, Г. Гегель, К. Маркс, Ю. Габермас). Типи організацій громадянського суспільства. Дискусія про включеність деяких типів організацій (політичних партій, релігійних організацій, профспілок, медіа тощо) до громадянського суспільства. Умови для розвитку громадянського суспільства. Свобода об'єднань та свобода слова. Делегування соціальної відповідальності та децентралізація влади. Культура довіри та співпраці. Історичний огляд розвитку громадянського суспільства у Європі. Роль громадянського суспільства у розбудові демократії (В. Гавел). Функції громадянського суспільства за Ларрі Даймондом.

Тема 8. Громадянське суспільство в демократичних реформах у країнах Східної Європи.

Огляд та аналіз громадських рухів у комуністичній Європі. Історія Польщі: Рух «Солідарність». Історія Чехословаччини та Вацлава Гавела. Історія Румунії. Україна та «революція на граніті». Соціальний капітал: його поняття, характеристика, роль та функції.

Тема 9. Виклики для громадянського суспільства.

Виклики для громадянського суспільства в умовах демократії. Історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні. Вплив громадянського суспільства на владу в Україні. Молодь та громадянське суспільство.

Тема 10. Громадянство та демократія.

Визначення громадянськості. Обов'язки громадян в умовах демократії. Переваги громадської участі. Роль влади у створенні умов для громадської участі. Урядування, скероване на громадян. Рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень та громадського контролю. Громадянська культура. Громадянські чесноти.

Тема 11. Типи громадян.

Концепції громадянськості за Джоелом Вестхаймером та Йозефом Кагне: громадянин, який несе особисту відповідальність; громадянин, який бере активну участь; громадянин, орієнтований на справедливість та правосуддя. Оцінка рівня власної залученості.

Тема 12. Активні громадяни.

Громадська участь в Україні: історія та сучасний стан. Форми громадської участі, доступні в Україні (мирні збори, громадські об'єднання, звернення, вибори, громадські слухання, бюджет участі тощо), їх правове регулювання та практичне застосування. Поінформоване громадянство. Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Демократія: від теорії до практики»

№ п/п	Тема						Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг КПЗ	
Змістовий модуль 1							
Теоретичні засади демократії. Права людини та механізми їхнього захисту. Конституціоналізм, ліберальна демократія та розвиток демократії в Україні							
1.	Теоретичні засади демократичного урядування	2	1	7			Опитування під час занять
2.	Принципи демократії	2	1	7			
3.	Права людини	2	1	7			
4.	Механізми захисту прав людини	2	1	7			

5.	Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні	2	1	7			
6.	Система демократії в Україні та механізм її реалізації	2	1	7			
Залікове модульне опитування							
Змістовий модуль 2							
Ролі громадянського суспільства та громадянина в умовах демократії							
7.	Характеристики громадянського суспільства	2	1	7			Опитування під час занять
8.	Громадянське суспільство у демократичних реформах у країнах Східної Європи	2	2	7			
9.	Виклики для громадянського суспільства	2	1	7			
10.	Громадянство і демократія	2	1	8			
11.	Типи громадян	2	1	8			
12.	Активні громадяни	2	2	8			
13.	Підготовка до групової презентації проєкту	4	-	12	3		Командні проєкти, робочі аркуші
14.	Презентація проєкту	-	-	-	-	6	Командні проєкти
15.	Тренінг	-	-	-	-		Кейс
Всього		28	14	99	3	6	

5. Тематика інтерактивних практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема 1. Теоретичні засади демократичного урядування

Мета: з'ясувати теоретичні та філософська засади демократичного урядування; розглянути роль державної влади в умовах демократії, підходи до визначення зобов'язань держави перед громадянами.

Питання для обговорення:

1. Філософські засади демократичного урядування.
2. Формування суспільства та держави-нації.
3. Роль державної влади в умовах демократії.
4. Підходи до визначення зобов'язань держави перед громадянами.

Практичне заняття № 2

Тема 2. Принципи демократії

Мета: визначити принципи демократії; застосувати принципи демократії до теперішніх та історичних подій.

Питання для обговорення:

1. Принципи демократії.
2. Аналіз принципів демократії через призму теперішніх та історичних подій.
3. Сучасна демократія.

Практичне заняття № 3

Тема 3. Права людини

Мета: дослідити сутність, природу та еволюцію прав людини; з'ясувати сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини.

Питання для обговорення:

1. Сутність та природа прав людини.
2. Еволюція прав людини. Покоління прав людини.
3. Індивідуальні та колективні права.
4. Сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини.
5. Негативні та позитивні права.
6. Еволюція прав людини на українських землях.

Практичне заняття № 4

Тема 4. Механізми захисту прав людини

Мета: розглянути основні міжнародні документи та системи захисту прав людини; розкрити національні механізми захисту прав людини.

Питання для обговорення:

1. Формування Організації Об'єднаних Націй.
2. Основні документи в галузі захисту прав людини.
3. Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні.
4. Європейський суд з прав людини.
5. Національні механізми захисту прав людини.
6. Особливості захисту прав вразливих верств населення.

Практичне заняття № 5

Тема 5. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні

Мета: розглянути теорію конституціоналізму; дослідити політичні режими та форми правління та розвиток конституціоналізму в Україні.

Питання для обговорення:

1. Теорія конституціоналізму, конституція та її роль у державі.
2. Поділ влади та політичні режими.
3. Форми правління: президентська, парламентська, змішана.
4. Загрози демократії та підтримка її сталого розвитку.
5. Україна та конституціоналізм.
6. Розвиток конституціоналізму на українських землях.
7. Поділ влади в Україні. Суверенітет народу як засадничий принцип української Конституції.

Практичне заняття № 6

Тема 6. Система демократії в Україні та механізми її реалізації

Мета: дослідити особливості системи демократії в Україні; розвинути навички з ідентифікації та аналізу суспільно важливих проблем, співвідповідальності уряду та громадян за їх вирішення в умовах демократичного суспільства.

Питання для обговорення:

1. Законодавча, виконавча та судова влада в Україні.
2. Державна влада та місцеве самоврядування.
3. Адміністративно-територіальний поділ держави. Адміністративно-територіальний поділ України.
4. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції. Роль виборів у демократії.
5. Політичні партії та формування партійної системи в Україні. Прозорість влади.
6. Риси демократичного і недемократичного режимів
7. Сучасний стан соціально-економічного розвитку України. Оцінка ефективності виконання державою своїх функцій.

Практичне заняття № 7

Тема 7. Характеристики громадянського суспільства

Мета: розкрити сутність, види та типи організацій громадянського суспільства; дослідити розвиток громадянського суспільства в Європі та його роль у розбудові демократії.

Питання для обговорення:

1. Підходи до визначення та характеристики громадянського суспільства.
2. Типи організацій громадянського суспільства.
3. Свобода об'єднань та свобода слова. Делегування соціальної відповідальності та децентралізація влади.
4. Культура довіри та співпраці. Історичний огляд розвитку громадянського суспільства у Європі.
5. Роль громадянського суспільства у розбудові демократії. Функції громадянського суспільства.

Практичне заняття № 8

Тема 8. Громадянське суспільство у демократичних реформах у країнах Східної Європи

Мета: проаналізувати роль громадянського суспільства в демократичних реформах у Східній Європі та в Україні з використанням практичних кейсів.

Питання для обговорення:

1. Огляд та аналіз громадських рухів у комуністичній Європі.
2. Історія Польщі: Рух «Солідарність».
3. Історія Чехословаччини та Вацлава Гавела.
4. Історія Румунії.
5. Україна та «революція на граніті».
6. Соціальний капітал: його поняття, характеристика, роль та функції.

Практичне заняття № 9

Тема 9. Виклики для громадянського суспільства

Мета: дослідити історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні; розкрити виклики для громадянського суспільства в умовах демократії.

Питання для обговорення:

1. Виклики для громадянського суспільства в умовах демократії.
2. Історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні.
3. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні.
4. Вплив громадянського суспільства на владу в Україні.
5. Молодь та громадянське суспільство.

Практичне заняття № 10

Тема 10. Громадянство і демократія

Мета: проаналізувати обов'язки громадян, методи та форми їхньої участі в умовах демократії.

Питання для обговорення:

1. Визначення громадянськості.
2. Обов'язки громадян в умовах демократії.
3. Переваги громадської участі.
4. Роль влади у створенні умов для громадської участі.
5. Урядування, скероване на громадян.
6. Рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень та громадського контролю.
7. Громадянська культура.
8. Громадянські чесноти.

Практичне заняття № 11

Тема 11. Типи громадян

Мета: проаналізувати концепції громадянськості та провести оцінку індивідуальної залученості громадян.

Питання для обговорення:

1. Концепції громадянськості;
2. а). громадянин, який несе особисту відповідальність;
3. б) громадянин, який бере активну участь;
4. в) громадянин, орієнтований на справедливість та правосуддя.
5. Оцінка рівня власної залученості.

Практичне заняття № 12

Тема 12. Активні громадяни

Мета: проаналізувати форми громадської участі, доступні в Україні, їх правове регулювання та практичне застосування.

Питання для обговорення:

1. Громадська участь в Україні: історія та сучасний стан.
2. Форми громадської участі, доступні в Україні, їх правове регулювання та практичне застосування.
3. Поінформоване громадянство.
4. Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з дисципліни «Демократія: від теорії до практики» виконується студентами як комплексне підсумкове практичне завдання шляхом підготовки студентського проєкту громадської дії, який студенти реалізуватимуть упродовж курсу. У поступовому, керованому процесі студенти працюватимуть у групах, щоб визначити питання у суспільстві, які вони визнають проблемними і, які вони у подальшому досліджуватимуть, пов'язуючи їх з темами курсу. Насамкінець, перед студентами стоятиме завдання розробити план дій, спрямований на практичне вирішення цих проблемних питань. На власному досвіді студенти будуть розвивати знання, формувати навички та ставлення, необхідні соціально активному та свідомому громадянину.

Реалізація проєкту передбачає роботу протягом усього семестру. Графік роботи над проєктом розрахований на 14 тижнів.

Графік роботи над проєктом

Тиждень 1	Ознайомлення зі студентським проєктом та визначення проблемних питань
Тиждень 2	Вибір проблеми та формування дослідницьких груп (Крок 1, початок реалізації Кроку 2)
Тиждень 3	Дослідження (Крок 2, початок реалізації Кроку 3)
Тиждень 4	Дослідження (Кроки 3 та 4)
Тиждень 5	Дослідження (Кроки 3 та 4)
Тиждень 6	Дослідження (Кроки 3 та 4)
Тиждень 7	Дослідження (Кроки 3 та 4)
Тиждень 8	Дослідження проблемного питання в контексті прав людини та заходів органів влади (Крок 5)
Тиждень 9	Дослідження проблемного питання в контексті громадянського суспільства та громадянської участі (Крок 5)
Тиждень 10	Розробка проєктної пропозиції та плану дій (Крок 6)
Тиждень 11	Розробка проєктної пропозиції та плану дій (Крок 6), початок реалізації плану дій (Крок 7)
Тиждень 12	Реалізація плану дій (Крок 7)
Тиждень 13	Реалізація плану дій (Крок 7) та підготовка групової презентації (Крок 8)

Заключним етапом реалізації проєкту є підготовка презентації у Power Point і виступ із нею перед аудиторією. Рекомендований час для виступу з презентацією – 20 хвилин. Презентація повинна містити такі компоненти:

1. Актуальність проблеми. При визначенні проблеми важливо продемонструвати, що вона реально існує. Найкращий спосіб зробити це – навести факти, дані та приклади, які були виявлені завдяки проведеному дослідженню. Також важливо пояснити, у чому полягає сутність обраної проблеми тим, хто мало про неї знає.
 2. Аргументація, яким чином проблема пов'язана з 4-ма основними темами курсу.
 3. Опис проєктної пропозиції (цілі, заходи) щодо вирішення проблеми, яку визначила група; аргументувати чому це найкращий підхід до вирішення проблеми.
 4. Опис плану дій (заходи, кроки) з просвітницької й адвокаційної діяльності, який був обраний для реалізації. Важливо включити інформацію про зацікавлені сторони та цільову аудиторію.
 5. Досвід реалізації заходів та оцінка ефективності дій.
 6. Аналіз тих факторів, які сприяли і заважали успішному досягненню цілей.
 7. Кроки, які необхідно ще зробити, щоб реалізувати проєктну пропозицію повністю.
- Під час підготовки до презентації варто поміркувати над тим, як подати інформацію, щоб захопити увагу аудиторії.

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-ть год.
1	Теоретичні засади демократичного урядування	7
2	Принципи демократії	7
3	Права людини	7
4	Механізми захисту прав людини	7
5	Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні	7
6	Система демократії в Україні та механізми її реалізації	7
7	Характеристики громадянського суспільства	7
8	Громадянське суспільство у демократичних реформах у країнах Східної Європи	7
9	Виклики для громадянського суспільства	7
10	Громадянство і демократія	8
11	Типи громадян	8
12	Активні громадяни	8
13	Підготовка групової презентації проєкту	12
14	Презентація проєкту	-
Разом		99

8. Тренінг з дисципліни

ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО КОНСУЛЬТАЦІЙ З ГРОМАДСЬКІСТЮ РОЛЬОВА ГРА «Консультації з громадськістю»

У демократичному суспільстві важливо, щоб люди мали можливість висловлювати свою думку і брати участь у процесі формування публічної політики. Існує багато різних способів, якими громадяни можуть висловити свої погляди щодо суспільно важливих питань. Один із способів показати підтримку певної політики чи точки зору – відвідати консультації з громадськістю. На консультаціях з громадськістю людям дають час для того, щоб висловити свою позицію публічним службовцям або представникам громадськості. Якщо люди не користуються цією можливістю,

публічні службовці можуть прийняти не те рішення, яке підтримує людина, і важливий шанс взяти участь у демократії буде втрачено. Це має бути цивільний процес, під час якого громадяни можуть висловлювати та вислуховувати різні погляди.

Тренінг має на меті ознайомити студентів з процесом консультацій з громадськістю та проаналізувати активну роль, яку громадяни можуть відігравати, впливаючи на прийняття рішень на місцевому рівні. Проведення симуляції консультації з громадськістю допоможе студентам зрозуміти цей процес та попрактикувати навички активної громадянської участі. Для проведення цієї рольової гри може бути обране будь-яке суспільно важливе питання, проте важливо, щоб на це питання існувало кілька точок зору. Тема, яка пропонується для тренінгу – «Комфортне місто має бути комфортним для всіх».

ЦІЛІ ТРЕНІНГУ

1. Зрозуміти цінність можливості ділитися своїми поглядами з публічними службовцями на консультаціях з громадськістю.
2. Проаналізувати суспільно важливе питання з різних сторін.
3. Зрозуміти складність розробки публічної політики.
4. Попрактикувати навички створення і донесення раціонального аргументу, який має базуватися на запропонованій у рольовій грі позиції.
5. Продемонструвати поінформовану позицію щодо суспільно важливого питання.

ПІДГОТОВКА ДО ТРЕНІНГУ

Студентам знадобляться копії роздаткового матеріалу для прочитання.

ЕТАПИ ТРЕНІНГУ

Крок 1: Вступ

- Обговорити різні методи, які громадяни можуть використовувати для того, щоб поділитися своїми поглядами з публічними службовцями.
- Подумати над тим, який з методів студенти вважають найбільш ефективним, і чому.
- Попрактикувати один з методів і взяти участь у рольовій грі «Консультації з громадськістю».

Крок 2: Підготовка

- Зробити огляд процесу рольової гри.
- Об'єднати студентів у невеликі групи. Призначити їм ролі відповідно до сценарію. Студенти повинні працювати разом, щоб визначити позицію, яку вони будуть відстоювати в рамках своєї ролі та підготувати твердження на підтримку своєї точки зору. Вони мають підготуватися до виступів, які триватимуть 3-5 хвилин.
 - Кільком студентам назначте ролі публічних службовців, які організували консультацію. Їхнім завданням буде провести зустріч та уважно вислухати громадян. Вони повинні будуть врахувати ці точки зору, коли даватимуть свої рекомендації.
 - Якщо студентська група завелика і виникає потреба у додаткових ролях, можна виділити окрему групу студентів, які будуть представляти ЗМІ. Вони повинні робити нотатки під час зустрічі. Коли зустріч закінчиться, вони мають підготувати коротку письмову або усну доповідь про захід.
 - Роздати матеріал для прочитання і дати групам час на підготовку.

Крок 3: Консультації з громадськістю

- Публічні службовці повинні сидіти обличчям до інших груп. Один з них повинен закликати присутніх до порядку, оголосити мету зібрання, визначити порядок виступаючих і час для кожного виступу (всім доповідачам слід надати однакову кількість часу – до 3 хвилин).
 - Громадяни по черзі виступають і представляють свою позицію, а також відповідають на питання публічних службовців, якщо такі є.
 - Коли усі громадяни представили свою позицію, публічні службовці повинні переглянути проблемне питання та запропонувати рекомендацію щодо його вирішення, взявши до уваги

представлені позиції. (Для цього їм знадобиться 5-10 хвилин. У цей час, представники ЗМІ можуть представити свої репортажі або можна попросити студентів поділитися своїми враженнями про вправу, щоб підготуватися до обговорення у групі).

Крок 4: Загальне обговорення

Студентам задаються такі питання, щоб допомогти їм проаналізувати отриманий після вправи досвід:

- Чи Ви персонально підтримували позицію ролі, яку отримали?
- Чи було Вам важко представляти Вашу позицію або вирішувати, який із заходів слід вжити?
- Які твердження були найбільш переконливими?
- Чи Ви погоджуєтесь з рекомендаціями щодо вирішення проблеми, які були представлені у результаті?
- Чому навчила Вас ця вправа щодо ролі, яку громадяни можуть відігравати у процесі розробки публічних політик?
- Наскільки важливо, на Вашу думку, громадянам відвідувати консультації з громадськістю?
- Чи можете Ви пов'язати цю вправу з наявним суспільно важливим питанням або таким питанням, яке поставало у минулому?

Роздатковий матеріал для рольової гри «Консультації з громадськістю» (інструкція для учасників)

Огляд:

- Ви будете досліджувати суспільно важливе питання. Зазвичай на консультаціях з громадськістю представлено багато різних позицій, тому вам буде призначена роль, щоб представляти одну з них.
- Хтось з вас буде грати роль публічних службовців. Студенти з цією роллю будуть проводити зустріч. Публічні службовці повинні уважно слухати представлені точки зору усіх громадян для того, щоб врахувати їх у своїй пропозиції щодо вирішення даного питання.
- Якщо хтось з вас буде грати роль представників ЗМІ, то представники цієї групи мають брати інтерв'ю у різних зацікавлених сторін і відвідати зустріч, щоб відзвітуватися про проблемне питання, позиції різних сторін та результати зустрічі.

Підготовка до рольової гри:

- Ви будете працювати разом з тими, хто отримав таку ж саму роль, як і Ви. Ви маєте визначити позицію своєї ролі та підготувати твердження на підтримку своєї точки зору. Доповідачі матимуть однакову кількість часу для виступів – до 3 хвилин.
- Публічні службовці повинні використати цей час для того, щоб ознайомитися з позиціями різних сторін щодо питання, продумати питання, які можна задати доповідачам груп, а також подумати над пропозицією щодо вирішення питання, яку б вони підтримали. Однак, публічні службовці мають залишатися відритими до думок громадян і не приймати жодних рішень до того, поки вони не почують думки усіх громадян, яких вони представляють у владі.
- Представники ЗМІ повинні підготувати короткі описи проблеми та взяти кілька коротких інтерв'ю у громадян для того, щоб отримати цитати для своїх статей.

Процедура проведення консультації з громадськістю

- Публічні службовці повинні сидіти обличчям до аудиторії. Один з них повинен закликати присутніх до порядку, оголосити мету зібрання та визначити порядок виступаючих і час для кожного виступу (всім доповідачам слід надати однакову кількість часу – до 3 хвилин).
- За запрошенням публічних службовців, громадяни по черзі виступатимуть і представлятимуть свою позицію. Говорити має тільки та особа, яка звертається до представників влади. Не можна сперечатися або кричати.
- Коли громадяни представлять свої позиції, публічні службовці можуть задати їм кілька питань, щоб краще зрозуміти ці позиції або ж визначити, чи підтримали б громадяни певну пропозицію щодо вирішення проблеми.

- Коли усі громадяни представили свою позицію, публічні службовці повинні переглянути проблемне питання та запропонувати рекомендацію щодо його вирішення, взявши до уваги представлені позиції.

- Представники ЗМІ повинні робити нотатки під час зустрічі. Коли зустріч закінчиться, вони мають підготувати коротку письмову або усну доповідь про захід.

«Комфортне місто має бути комфортним для всіх»
(кейс для учасників рольової гри «Консультації з громадськістю»)

Ви мешкаєте у великому місті, яке швидко росте. Це позитивно впливає на розвиток міста. З появою нових бізнесів, мешканцям міста стало доступно більше послуг, а також з'явилося більше робочих місць. Але це також призвело до будівництва великої кількості житлових будинків та росту населення. Ріст призводить до проблем з інфраструктурою: затори у центрі міста, нестача вільних місць у дитячих садочках тощо.

Відповідно до Плану реконструкції міста, нещодавно у центрі міста було знесено багато старих будівель. ЗМІ повідомили, що 1 га землі у центрі міста буде виділено для побудови готелю. Інші фактори про ситуацію у центрі міста такі:

- У центрі міста збільшилася кількість заторів у годину пік, вихідні та святкові дні. Середня тривалість перебування у заторі – 30 хвилин.

- У центрі міста немає обладнаних майданчиків для активних видів спорту та відпочинку.

- За останні три роки кількість бездомних тварин у місті зросла на 15%. Відкриття притулку для тварин допоможе, однак, місцеві органи влади не виділили на це землю, стверджуючи, що у місті не вистачає землі.

- Більшість будинків у центрі міста – це офісні будівлі.

- 7% території центру міста – зелена зона.

План побудувати готель викликав напругу в громаді, тому міська влада вирішила вислухати усі зацікавлені сторони перед ухваленням рішення. На зустрічі з міською радою присутні наступні групи:

1. Представники готельної компанії.
2. Об'єднання водіїв.
3. Спілка прогресивних архітекторів.
4. Екологічна організація.
5. Молодіжне об'єднання «Адреналін».
6. Представники місцевого бізнесу.
7. Зоозахисна організація.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

В процесі вивчення дисципліни «Демократія: від теорії до практики» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- командні проекти;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання виконання КППЗ;
- ректорська контрольна робота.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Демократія: від теорії до практики» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
--------------------	--------------------	--------------------

30%	40%	30%
Усне опитування під час занять (1-6 теми) – 10 балів за тему макс. – 60 балів Модульна контрольна робота (тести на цифровій платформі теми 1-6) – макс. 40 балів	Усне опитування під час занять (7-12 теми) 10 балів за тему – макс. 60 балів Модульна контрольна робота (тести на цифровій платформі теми 7-12) – макс. 40 балів	Підготовка проєкту – макс. 35 балів Захист проєкту – макс. 35 балів Участь у тренінгах – макс. 30 балів

Роз'яснення критеріїв оцінювання:

На практичному занятті здобувач може набрати максимум 10 балів.

Кількість балів	Критерії
9-10 балів	- студент активно працює протягом усього практичного заняття; - дає повну, правильну, послідовну, обґрунтовану відповідь на питання, що супроводжується вдалими прикладами; - все, що викладається, свідчить про глибоке розуміння і орієнтацію студента в явищах і процесах, що вивчаються; - студент дає правильні і вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.
7-8 балів	- студент активно працює протягом практичного заняття; - дає правильний, повний виклад матеріалу, але не дає відповіді на додаткові питання викладача; - при з'ясуванні глибини розуміння теми, демонструє загальну орієнтацію у явищах і процесах, однак відповідає лише з допомогою викладача.
5-6 балів	- студент в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки; - відповіді на додаткові запитання нечіткі.
3-4 бали	- студент демонструє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце непослідовність думок.
1-2 бали	- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при зауваженні викладача; - демонструє нерозуміння навчального матеріалу і, як наслідок цього – повну відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)

75-84		С (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	Фліпчарт	1-14
2.	Ноутбук	1-14
3.	Проектор	1-14
4.	Smart TV	1-14
5.	Фасилітативна тканина	1-14
6.	Цифрова платформа IFES	1-14

Рекомендовані джерела інформації:

1. Демократія: від теорії до практики / [Г. Берроуз, І. Совсун, С. Буров та ін.]. Київ, 2019. 285 с.
2. Загальна декларація прав людини URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Закон України «Про громадські об'єднання». *Відомості Верховної Ради України*. Редакція від 27.07.2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». *Відомості Верховної Ради України*. Редакція від 03.08.2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини». *Відомості Верховної Ради України*. Редакція від 31.03.2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. Редакція від 01.01.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) Ратифікація від 19.10.73). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043
8. Постанова КМУ N 996 від 3 листопада 2010 р. «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Редакція від 27.06.2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>
9. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці XX – на початку XXI століть: Навчальний посібник / Упорядник М. Лендзел. Ужгород: «Ліра», 2016. 464 с.
10. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини. Київ: Основа, 2017. 44 с. URL: <https://doccu.in.ua/wp-content/uploads/2014/01/xartia.pdf>
11. Democracy Index 2023: Understanding the Global Scenarios. *TGP: The Geopolitics*. February 25, 2023. URL: <https://thegeopolitics.com/democracy-index-2023-understanding-the-global-scenarios/>
12. O'Brien E. Democracy for All: Human Rights and Street Law Legal Literacy Programs. 2019. URL: <http://www.nytlawreview.com/wp-content/uploads/sites/16/2014/11/OBrien.pdf>
13. Tufis Claudiu D., Hudson A. The Global State of Democracy Indices Codebook. Version 7 (2023). *International IDEA*. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/GSOD/global-state-of-democracy-indices-codebook-v7-2023.pdf>
14. Landler, M., Bennhold, K. and Stevis-Gridneff, M. How the West marshaled a stunning show of unity against Russia. *The New York Times*. March 5, 2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/05/world/europe/russia-ukraine-invasion-sanctions.html>

15. Mahmalat, M., Atallah, S., Zoughaib, S. and Maktabi, W. When elections don't matter? How new parliamentarians can improve the politics of power-sharing arrangements. *Middle East Institute*, July 19, 2022. URL: <https://www.mei.edu/publications/when-elections-dont-matter-how-new-parliamentarians-can-improve-politics-power-sharing>